Tallinna Teataja

Toimetus ja talitus:
Tallinn, [illegible] nr. 16.
Kirjade adress:
„Tall. Teataja", Tallinn.
Kõnetraat:
Toimetaja — 265.
Toimetus ja talitus — [illegible].
Toimetaja kõnet.: k. 12—1.
Äritalit. kõnet.: kella 9—1.

Tellimiste hinnad:
Postiga:
1 kuu peale . . 75 marka
2 „ „ . . 150 „
3 „ „ . . 225 „
Ise talitusest ära wiies:
1 kuu peale . . 68 marka
2 „ „ . . 136 „
3 „ „ . . 204 „
Wäljamaale kuus 100 mrk.
Adressi muutmine 10 mrk.

Kuulutuste hinnad:
Kuulutuse küljel 3 mrk. m/m
Esimesel „ 5 „ „
Sisem. küljedel 6 „ „
Kohaotsim. kuulutused 75% odawamad.
Trükiwäsid, mis alla ühe kirjutuspoogna ja tarwitamata jääwad, alal ei hoita. Suuremad kirjatööd saadetakse ainult siis tagasi, kui selleks mark kaasas.
Kirjatöödel peab saatja täieline nimi ja adress all olema.

Üksik nummer 3 marka.

Nr. 107. Esmaspäewal, 15. mail 1922. aastal. Ilmub igal äripäewa õhtul. XIII aastakäik.

Riigiwanem ſõitis täna hommikul Soome.
Narwa Wene kaubanduſline eſitaja kohtuwõimude korralduſel arreteeritud.
Ella Ilbak Budapeſtis.
Genuas mittekallaletungimiſe kokkulepe waſtu wõetud. Wenemaa ſellega nõus.
Genuas arutatakſe Wene waſtuſt.
Ingliſe walitſuſes peale Genua konwerentſi ſuuri muudatuſi oodata.
Soome peaminiſter Wennola jääb uue walitſuſe moodustamiſeni ametiſſe.
Siſemine wiljalaen Wenemaal.
Konwerents Ida-küſimuſte arutamiſeks kawatſuſel.
Morgan ſoowitab Sakſamaa wõlakoormat kergendada.
Kommuniſtide hirmuwalitſus Gruuſias. (Georgias.)
Peterburi ſadam jäätiſa korraldamata.
Hiina koduſõda lõppenud.

Genua konwerents.

Wene waſtuſe arutamine.

London, 13. mail. Reuter. Genuaſt telegrafeeritakſe: Poliitiline alamkommiſjon arutas Wene waſtuſt. Lloyd George ütles, waſtus olla wäga wäljakutſuw ja mitte rahuloldaw. See waſtus olla iſeloomulik nõukogude diplomaatia kohta, kes alati olla niiſuguſeid argumenta tarwitanud. Lloyd George arwates olla ſiiski päris ſelge, et wenelaſed ſoowiwad, kui wõimalik, mingiſuguſele kokkuleppele jõuda. Ta pani ette, et delegaadid arutakſid Wene küſimuſt praktiliſeſt ſeiſukohaſt. Ühtlaſi juhtis ta tähelpanu ſelle hädaohu peale, mis maailma ähwardaks, kui konwerents midagi ära ei tee. Ta pani ette nimetada ſegakommiſjone Wene küſimuſe arutamiſeks ja waherahu teha praeguſte piiride aluſel, kuni kommiſjonid oma töö lõpetawad. Lloyd George ſoowitas terawat waſtuſt anda Wene dokumendi ſelle oſa kohta, mis käſitab propagandat. Barthou ütles, et tema ilma walitſuſe juhatuſeta Wene märgukirja peale waſtata ei wõi. Tema peab ettepandud kommiſjone illuſoorſeteks. Konwerents olla juba wiis nädalat keſtnud, kuid ära ei olla midagi tehtud. Ta pani ette wenelaſi kommiſjonideſſe mitte laſta. Tema peab waherahu raskeks ähwarduſeks, ſeſt tema näeb ſelles propaganda hädaohtu, ja ſeepäraſt lükkab ta Briti ettepaneku tagaſi.

Schanzer toetas Lloyd George'i, ſoowitades riikidele jatkata püüdeid rahu kindluſtamiſeks Euroopas.

Poliitiliſe alamkommiſjoni kooſolek lükati edaſi Bratianu ettepanekul, kes ſoowitas, et walitſuſed enne otſuſtakſid, kas tuleb kommiſjone nimetada. ETA.

Prantslaſte ettepanek rahukokkuleppe wäljakuulutamiſe ja konwerentſi lõpetamiſe kohta.

ETA. Berliin, 13. mail. Genuaſt teatatakſe: Schanzer ſeletas ajakirjanikkudele, et Wene küſimuſe lahendamine tema arwates ſiiski wõimalik on. Waſtukäiwalt Lloyd George'i kawale ja itallaſte ſoowidele tahtwat prantslaſed täna üheksa riigi kooſolekul ette panna, et ära peetakſe ſuur ühine täiskooſolek, kus rahukokkulepe wälja kuulutataks ja Wene küſimus tehniliſe kommiſjoni kätte antaks. Seepeale tahawad prantslaſed ette panna, et konwerents lõpetataks.

Prantslaſed ja wenelaſte ettepanek ſegakommiſjoni aſjus.

ETA. Berliin, 13. mail. Nagu Pariiſiſt teatatakſe, wõtab Barthou täna Genuas poliitiliſe kommiſjoni iſtanguſt oſa, kus ta ſeletawat, et Prantſusmaa nõus on Wenemaa ettepanekuga ekſpertide kommiſjoni kokkukutſumiſe ſuhtes, kuid kooſolekuteſt ainult ſiis oſa wõtab, kui wenelaſed ſealt eemaldatakſe.

Mittekallaletungimiſe kokkulepe.

London, 14. mail. Reuterile telegrafeeritakſe Genuaſt, konwerentſi kokkukutſujate riikide kooſolek wõttis waſtu Lloyd George ettepaneku ſegakommiſjoni aſutamiſeks. Genuas eſitatud riigid tulewad Haagis kokku, et nimetada kommiſjoni, kes Wene eſitajatega Haagis 15. juunil kokku ſaab. See kommiſjon peab oma raporti kolme kuu jooksul kokku ſeadma. Kooſolek kiitis ka heaks ettepandud mittekallaletungimiſe kokkuleppe waſtaſtikuſel aluſel kommiſjoni töö keſtwuſe ajaks. Otſuſtati ka ühisriike kommiſjoniſt oſa wõtma kutſuda. Edaſi otſuſtati, et kommiſjoni töö keſtwuſe ajal Wenemaaga eraldi lepinguid ei tehta. Need kokkukutſujate riikide otſuſed pannakſe homme konwerentſi poliitiliſele alamkommiſjonile ette. ETA.

Wenemaa nõusolek mittekallaletungimiſe kokkuleppega.

London, 14. mail. Genuaſt telegrafeeritakſe, Wene delegaadid teataſid Reuteri korreſpondendile, Wenemaal ei olla midagi mittekallaletungimiſe kokkuleppega ühinemiſe waſtu, ſeſt Wenemaa ſoowida rahu. Teatatakſe, et wenelaſed keelduwad waſtuwõtmaſt ettepandud tingimiſi Wene aſjade ſegakommiſjoni nimetamiſeks. ETA.

——ooo——

Wiimaſed teated.

Riigiwanem Soome ſõitnud.

Täna kell 11 hommikul ſõitis riigiwanem ſõjalaewal „Lembitul" Tallinna ſadamaſt wälja, et Soome preſidendile külaskäiku teha. Riigiwanemaga ſõitſid kaaſa wälisminiſter A. Piip, teedeminiſter K. Ipsberg, põllutööminiſter B. Roſtfeldt, põllutööminiſtri abi J. Raamot, ſõjaminiſtri abi kindral Larka, kindral-major Lill, ratſawäe inſpektor polkownik Burhöwden, merewäe ſtaabi ülem kapten Salza, wälisminiſteeriumi informatſiooni oſakonna juhataja Laamann, riigiwanema adjutant leitnant Schönberg ja kohaliſte ajalehtede eſitajad.

Narwa Wene kaubanduſline eſitaja arreteeritud.

Laupäewal 13. mail arreteeriti kohtuwõimude korralduſel Narwas aſuw Wene kaubanduſline eſitaja Ulſt. Teda ſüüdiſtatakſe Eeſti riigiwaſtaſes tegewuſes.

Raudtee kewad'ne ülewaatus

Pärnu-Tallinna kitſarööpaliſel raudteel algas täna hommikul ſellekohaſe kommiſjoni poolt. Eſiteks waadatakſe üle Tallinna piirkond, kuna hiliſem liini peale ſõidetakſe.

—eſi..

Ella Ilbak Budapeſtis.

Budapeſt, 14. mail. Ella Ilbakil oli Budapeſtis läbilööw edu. ETA.

Prantſuſe-Poola lepingud.

Warſſawis, 13. mail. Eila ratifitſeeris ſeim neli konwentſiooni, mis Prantſusmaaga tehtud, nimelt poliitiliſe konwentſiooni, kaubanduſliſe konwentſiooni, petrooleumi konwentſiooni ja konwentſiooni erawaranduſte kohta. ETA.

Hiina koduſõda lõppenud.

Berliin, 13. mail. Pekingiſt teatatakſe: Briti ametlikult poolt on kindlaks tehtud, et wiimaſte wõitluſte ajal ükski wäljamaalane kahju ei ole ſaanud. Hiina koduſõda on lõppenud. Pekingi põgenenud wäljamaalaſed on oma elukohtadeſſe tagaſi tulnud. ETA.

——ooo——

Teated Wenemaalt.

Moſkwa ülesehitamine.

Ametliku teadaande järele on Wene walitſus Beechani'i truſtiga lepingu teinud, mille põhjal truſt Moſkwat hakkab üles ehitama. Kõige pealt peab truſt uuſi maju ehitama hakkama. Tſementi ſelleks ſaawat Wenemaalt; ſuuremal hulgal aknaklaaſi tuuakſe wäljamaalt.

Peterburi tehaſed ſuweks ſeiſma.

Kütte puuduſel pannakſe oſa Peterburi tehaſteſt ſuweks „Ekon. Shiſn'i" teatel kinni.

Eſimene laew Peterburi ſadamaſſe jõudnud.

„Petr. Prawda" 10. mail teatab, et 8. mail eſimeſe laewana 1922. a. hooajal Ingliſe aurik „Benchurn" Peterburi jõudnud.

——ooo——

E. M. O. 10. aaſtapäew

Pidulik kontſert „Estonias".

Kontſert, mis E. M. O. 10. aaſtapäewa puhul oſakonna ſegakoori poolt „Estonia" kontſertſaalis laupäewa õhtul toime pandi, jättis ſuurepäraſe mulje mitte ainult oma kunſtiliſe küpſuſe, waid ka ühendatud piduliku meeleoluga, mis kogu õhtu nii häſti piduperemehi kui ka wõõraid waldas. Õhtu awas koori wanem liige hr. Kalkun naljatooniliſe kõnega, milles ülewaade anti oſakonna ja ta ſegakoori tekkimiſe ning arenemiſe looſt, kusjuures wääriliſt hindamiſt leidſid oſakonna ja ſegakoori tähtſamate tugede hr. Linnamägi ja hr. Topmani ſuured teenuſed. Soome keeles terwitas kõneleja ka kontſerdil auwõõrastena wiibiwaid Helſingi Kanſallis-Kuoro lauljaid ja juhatajat, toonitades ſeda ſuurt tähtſuſt, mis kahe wennasrahwa lähenemiſel on muuſeas ka niiſuguſel mittepoliitiliſel alal, nagu ſeda on muuſika harraſtamine.

Koori ettekanded, mis kõnele järgneſid, olid tõenduſeks, et kümne aaſta jooksul tõeſti tükk tubli tööd on tehtud, mis wäärt iſeäranis ſellepooleſt, et ſiin õiguſepooleſt meil alles kindel alus on pandud kõrgemale koorilaulu kultuurile. Kontſerdikawa ſiſaldas hulga meie praeguſe aja paremate heliloojate huwitawaid töid, lõppedes M. Lüdigi imeiluſa „Koiduga".

Õnne ſoowiſid koorile ja annetaſid pärgi Helſingi Kanſallis-Kuoro, Tallinna koolinoorſoo liidu ſegakoor, noorte ühingu „Tunala" koor ja K. Leinuſe koor. Silma torkas ſee, et õnneſoowijate hulgas puudus, wähemalt poodiumil, Tallinna meeſtelaulu ſelts.

Õnneſoowide eeſt tänades, tähendas Auguſt Topmann alandlikult, ſuurema auſtuſewääriliſed ſiiski, kui kõik koorid ja nende juhatajad, olla need andeliſed heliloojad, kelle teoſeid kooridel wõimalik ette kanda. Selle peale ſaid tormiliſte auawalduſte oſaliſeks kontſerdil wiibiwad heliloojad Türnpuu, Lüdig, Saar ja Greek. Topmanile waſtas K. Türnpuu, pannes ette E. M. O. koorile ja ta tublile juhatajale laulda „nad elagu", mida ka publikum püſti ſeiſtes tegi.

Kontſerdi lõpul hakkas publikum nõudma, et ka Soome koor weel kord eſineks. Kui käteplagin waikida ei tahtnud, aſuſidki ſoomlaſed wiimaks poodiumile ja kandſid paar iluſat laulu ette, mille mõjul uus waimuſtuſtorm puhkes.

Päraſt kontſerti oli piduſöök kaſiino ſaalis, milleſt oſawõtſid E. M. O. tegewad ja toetajad liikmed, Soome wõõrad ja muud kutſutud külaliſed.

——ooo——

Kaua oodatud kaubad kohale jõudnud
naisterahwa õlgkübarad, kleidiriided willaſed ja ſiidi, crepp de ſchauſet igas wärwis, crepp de ſchini ja muud ſiidi. Sukad igas wärwis, kaelaſidemed, kindad ſirmid, jalutuskepid j. n. e., ſoowitab ſuures walikus
Wiru tänawal nr. 21 äri.

Teater „Passash"
Parem teater Tallinnas
Wiru tän. 4. Telefon 11-63.

Miljonitewarga Peeter Voſſi awalikukstulek!
14. maiſt algades teine üle ilma tuntud pilt, mis oma lawastuſe ja ſiſu poolest üle lööb „Maailma walitſejanna" ja „India hauaſamba",
„Nimeta inimene"
E. Seeligeri romaani „Miljonitewaras Peeter Voſs" järele 6 ſeerias. Ekraani jaoks ümber töötanud R. Liebmann ja G. Jakoby. G. Jakoby lawastus, kes tuttawaks on ſaanud „Maailma walitſejanna", „India hauaſamba" ja paljude teiste wäljapaiſtwate piltide lawastamiſe läbi. Pilt on mängitud kõigis ilmajagudes. Uhke lawastus, kütkeſtaw ſiſu. Iga ſeeria on täieſti lõpetatud draama, milles lühike eelmiſe ſeeria kirjeldus. Peaoſas publikumi pailaps **Harry Lidtke.** Eſimene ſeeria draama 6 aktis **„Miljonitewaras".** Pilti ſaadab parem kwartett hra Waarmanni juhatuſel. Algus punkt kell 5 päewal.
Platſide hinnad harilikud: 25—90 margani. 1591

Kas Teie ei tea?
Tallinnas, Mündriwahe tän. nr. 20 aſub
mehaaniline ſaapatööstus
„Pidaw"
Seal ſaab weel täna Teile korralikult ſaapad parandatud ja tallutatud. Uued — tellimiſe peale ruttu ja korralikult.
1536 Kõige auſtuſega **„Pidaw".**

Eko | Eko | Eko
Klaaskaupa:
piimapütid, õlle- ja piimakannud, karafinid, purgid, tee- ja õlleklaaſid napſiklaaſid alati ladudes müügil
Lelle-Eidapere klaaſiwabrikus —
ja Tallinnas, Raatuſe uul. 10.
Eeſti Klaaſitööstuſe O.-ü. „Eko".
Eko | Eko | Eko

Oma asjus.

„Waba Maa" tõi laupäewaſes numbris pika hädaldamiſekirja, milles näidata püütakſe, kui raske Eesti ajalehe ſeiſukord ſellepooleſt on, et ajalehe hind odaw, aga paber, trükk jne. kallid. „Waba Maa" waimliſele ja hingeliſele taſapinnale tõuſewate ſeletustega püüti ſeda kaebtuſt teiste taluſt wõetud näitustega, mis kuulujuttudel põhjenewad, tõendada. Ilma et ſelle wäiklaſe wõtte juures alguſes praegu pikemalt peataks, hakkame ſiin asju nii waatlema, kudas nad tõelikult on.

Kui palju makſab Eesti mark? ütleme, et ta makſab endiſe kopika. Selle järele makſab ajaleht praegu 3 kop. eks. Ta on palju odawam kui enne ſõda, kus ta 5 kop. makſis.

Selſamal ajal, kui ajalehe nummer nii odaw, on kõik muu, milleſt ja mille abil ajaleht walmis tehakſe, palju kallim kui enne ſõda oli. Paber, trükitöö, kaastöö — kõik on kallimad. Oleks ajaleht ainult majandusline ettewõte, ſiis peaks tema ſeniks ſeisma jääma, kuni trükikojad, paberiwabrikud ja iſegi kaastööliſed oma taſunõudmiſi wähendawad. Iſegi aga puhtmajanduslisi ettewõtteid ei jäeta alati ſeisma, kui tingimiſed halwemaks on kujunenud. Makſetakſe oma käeſt juure, aga aetakſe asja edaſi, kui näha on, et mõne aja päraſt ſeiſukord paraneb.

Ajaleht ei ole lihtne äriline ettewõte. Iga lugeja teab, misſuguſeid aegaſi „Tallinna Teataja" on üleelanud. Oli juhtumiſi, kus oleks wõinud lehega äri teha, aga rahwa huwid nõudſid, et oli waja kindlaks jääda, ja ei tehtud äri.

Sarnane on ſeiſukord ka praegu, kuigi enamlaſi ega ſakslaſi mõju awaldamas ei ole. Majandusliſed tingimiſed on rasked. Praegu on nad rasked, ſeſt et ei ole weel ſeda taſakaalu tagaſi tulnud, mis enne ſõda. Majandusliſed tingimiſed muutuwad aga ja peawad muutuma. See awab uued wäljawaated.

Niiſuguſes ſeiſukorras walib igaüks omal wiiſil abinõud, et ſelleſt ajaſt mööda ſaada ja ajani jõuda, kus inimestel kehatarwiduste ſaamine niiwõrd kergemaks läheb, et ka waimliste eeſt muretſema hakatakſe.

Et trükitöö, paber jne. kallid, ajalehe hind aga odaw, ſellepäraſt ei hakka meie Eestit olemata neegritega täitma. Ei tarwita ka teiſa ſarnaſeid wõtteid, mida meie ſoowitawaks ei pea. Meie waliſime loomuliku tee — tegime lehe wäikſemaks, ajutiſelt.

Kolme Eesti marga eeſt on tema weel ſuur küllalt.

Niiſuguſe ſuuruſega lehes ei ſaa muidugi nii palju ja nii pikalt kirjutada kui ſuures lehes. Meie mõtleme aga, et lugejad ei kaota ſellega midagi, ſeſt meie püüame kõik, mis tähtis, lühemalt ära öelda, ja kui ruum ei jatku, ſiis ſuurendame jälle lehte.

Et nüüd ruumi lehes wähe, palume kaastööliſi häſti kokkuwõetult kirjutada. Eesti keeles kirjutamiſel on wanaſt ajaſt ſaadik moodiks pikalt kirjutada.

Iga ſõna ja weel enam lauſe, mida ei ole lugejale asja ſelgituſeks waja, jäägu ära, ſeſt trükitöö ja paber on kallid ja lugeja aeg niiſama.

Nüüd pöörame „Waba Maa" kirjutuſe juure tagaſi.

„Waba Maale" ſoowitame teiste lehtede majanduslisteſt ſeiſukordadeſt parem mitte juttu teha. Annakſime ka nõu lehte wähendada, ſeſt praeguſe lugejate hulga juures oleks ſee majanduſliſelt kaſulik.

——ooo——

Wäljamaa teated.

Warſſawi leping Soome riigikogus.

ETA. Helſingis, 13. mail. Riigipäew jatkas täna waieluſi arupärimiſe üle Warſſawi kokkuleppe asjus wälisasjade kommiſſioni rapordi aluſel, mis umbuſalduſt wälisminiſtrile ſiſaldab. Kommiſſioni raport wõeti wastu 96 häälega 62 wastu.

Wennola jääb uue walitſuſe moodustamiſeni ametisſe.

ETA. Nagu „Hubudstadsbladet" 13. mail teatab, on Soome preſident peaminiſter Wennolat palunud kuni uue walitſuſe moodustamiſeni ametisſe jääda.

Warſſawi leping Poola miniſtrite nõukogus.

ETA. Warſſawis, 12. mail. Poola miniſtrite nõukogu wõttis wastu Balti riikide Warſſawi lepingu ja Tſheho-Slowakkia tehtud kauba- ja raudteelepingu ratifitſeerimiſe eelnõud. Mõlemad lepingud pannakſe warſti ſeimile ette lõpulikuks ratifitſeerimiſeks.

Suured muudatuſed Ingliſe kabinetis oodata.

ETA. „Sunday Illuſtrated" teatel tulla peale Genua konwerentſi lõppu ſuured muudatuſed Lloyd George kabinetis. Muudeſeas kawatſewat lahkumispalweid ära anda wälisminister lord Curzon ja India aſekuningas lord Reading.

Konwerents Ida-küſimuste arutamiſeks.

ETA. Berliin, 13. mail. Nagu Roomaſt teatatakſe, peetakſe tulewal nädalal Genuas konwerents ära, milleſt oſa wõtawad India, Perſia, Afganistani, Türgi, Araabia, Meſopotaamia, Siiria, Armeenia ja Egiptuſe eſitajad. Konwerentſil tulewad arutuſele mitmeſuguſed Ida küſimuſed ühenduſes Euroopa küſimuſega.

Morgan ſoowitab Sakſamaa wõlakoormat kergendada.

ETA. Berliin, 13. mail. Nagu „Chicago Tribune" teatab, tahab Morgan, kes täna New-Yorgiſt lahkub, Euroopas nõuda, et ſuurem oſa Rheinimaa okkupatſiooni wägeſid ära wiidaks Sakſamaa heakstegemismakſude kergendamiſe otstarbel. New-Yorgi ja Chicago ſuuremad pangad olewat Morganile ette pannud läbi wiia, et Prantſusmaa ja Belgia kohustukſid Sakſamaale mitte ſiſſe marſſima, kui wiimaſele ühisriikidelt laenuſaamine wõimaldatakſe, misſugune laen wähemalt üks miljard dollarit ſaab olema.

Kabineti kriis Greekamaal.

ETA. Pariis, 13. mail. Ateenaſt teatatakſe: Gunariſe kabinet astus tagaſi. Saadikutekogu istumiſed lükati edaſi kuni uue kabineti moodustamiſeni. Gunariſele endale olla ülesandeks tehtud uut kabinetti kokku ſeada.

Prantſuſe tööliste liit ei wõta kommunistide koosolekuſt oſa.

ETA. Pariis, 13. mail. Ülemaaline tööliste liit (confédération génerale du Travail) lükkas tagaſi kutſe oſa wõtta koosolekuſt, mida korraldati kommuniſtliste ühingute poolt. Liit põhjendas oma äraütlemiſt ſellega, et tema on end täielikult pühendanud ametiühiſuste ülesannetele.

Egiptuſe ſaadikutekogu ja ſenat.

ETA. Pariis, 13. mail. Kairoſt teatatakſe: Egiptuſe põhiſeaduſe kawas on ettenähtud walitſew ſaadikutekogu ja 80-liikmeline ſenat. Senati liigeteſt on 40 walitawad ja 40 nimetatawad walitſuſe poolt.

Iga 39 kodaniku kohta üks ametnik.

ETA. Pariis, 13. mail. Berliiniſt teatatakſe: Rahaminiſtri poolt riigipäewale ettepandud ſtatistilisteſt andmeteſt on näha, Sakſa riigis on 1.557.786 ametnikku. „Tägliche Rundſchau" arwates tuleb iga 39 ſakslaſe peale üks ametnik.

Siſemine wiljalaen Wenemaal.

ETA. Moskwa, 13. mail. Walitſus paneb keſktäideſaatwale komiteele ette lühikeſeajaliſt ſiſemiſt wiljalaenu teha. Kawatſetakſe laenuobligatſioone 10 miljoni puuda rukki peale wälja anda. Kustutatakſe obligatſioonid naturas kuni 31. jaanuarini 1923. Obligatſioonid on 1 kuni 100 puudani. Obligatſioone wõib müüa ja pantida. Kustutamiſeks määratakſe eriſond 10 miljoni rbl. kullas.

N. Wenemaa ei wõiwat eraomanduſe küſimuſes järele anda.

ETA. Pariis,13. mail. Berliiniſt teatatakſe: Nõukogude wolinik Joffe, kes Genuaſt tagaſi tulnud, ſeletas jutuajamiſel „Zeiti" korreſpondendile Berliinis: On wõimata järele anda eraomanduſe tagaſiandmiſe küſimuſes. Nõukogud tahawad alal hoida maa ſotſialiſeerimiſe, ſeſt nad ei wõi loobuda rewolutſiooni põhimõteteſt.

Iſemoodi wekſli ſüſteem.

ETA. Moskwa, 11. mail. Rahakommiſſariaadis on arutuſel eelnõu wekſli ſüſteemi makſmapanekuſt, kus wekſli ſumma mitte rahas, waid kaubawaluutas ära tähendatud oleks.

——ooo——

Lutſifer.

60

Jean de la Hire'i romaan.

See Griſyl oli noor tüdruk, waheſt 20 aastat wana. Temal olid lühikeſeks lõigatud kahwatud juukſed, walged ripsmed ja kulmukarwad, roosad ſilmad ja wahakarwa ſuue, nagu peaaegu kõikidel praeguſtel Wartecki ſugukonna liikmetel. Selle ſugukonna kaksteiſtkümmend põlwe ei olnud mitte karistamata alaliſelt elanud esiti kunſtliſel küünlawalguſel, ſiis fosforeſtſeeriwate peeglite walguſel ja wiimaks elektrilampide walguſel. Kuid ratſionaalne eluwiis oli hoidnud nende merealuste koopaelanikkude kondid tugewad, musklid kõwad ja närwid wastupidawad. Griſyl oli iluſa kaswuga ja ſitke ehituſega noor tüdruk.

Griſyl istus parajasti kõwal taburetil kitſa laua taga, mille peal oli kaks awatud registrit ja tindipliiats. Ta luges laeſt rippuwa ainſa elektrilambi walguſel üht teaduslikku kuukirja, mida Bostonis (Maſſachuſetts'is) wälja antakſe. Temal oli ſeljas hall willane kuub, jalas paljad ſandaalid.

Äkki kuulis ta enda taga lühikeſt kastanjettide klõkſatuſt.

Ta lükkas ajakirja laua nurka, tõstis pea üles ja waatas kronomeetri peale, mis ſeinale oli kinnitatud. Ta litſus parema käega perlmutriſt nupu peale, milliſeid ſäras ühel laua küljel kolm rida, igas reas kuus nuppu. Kohe ſüttiſid põlema kümme lampi, walgustades heledalt kuulamistuba ja kõiki ſelle aparaate. Sama käega wõttis ta tindipliiatſi, kuna ta pahema käega teiſe registri juure tõmbas. Ta kirjutas lhk. 591 eſimeſele reale:

— 17 — 6 — kell 4 12' 8".

Siis waatas ta musta tahwli peale, mis kronomeetri kohal rippus. Tahwlile tekkiſid pikkamiſi walged kriipſud ja punktid, mis Morſe tähestiku reeglite järele koos ja lahus ſeiſid.

Griſyl tõlkis need märgid kohe ümber ja kirjutas nad Sakſa keeles registriſſe. Nende tõlge oli järgmine:

„Weealune paat „Lampas" ſõitis 7. mail Havre'iſt wälja, reiſiſihiga New-Yorki. Ei ole kiire. Ekſib arwatawasti merel ümber, enamasti wee all. Wõtke ta kinni. Irene ja Henri pardal. Eraldage neid teisteſt, keda kui wange ſunnitööle pange. — Glo XIII. Schwalzrock."

Tahwel läks jälle mustaks. Kastanjetid klõkſatasid uuesti. Üleandmine oli lõppenud.

— Weider! ütles Griſyl poole häälega. Mispäraſt teatab herra meile wäljaſõiduſt, mis oli 7-dal, alles täna, 17-dal?... Terwelt kümme päewa wahet!... „Lampas" on waheſt juba New-Yorgi ſadamas... Mis ſelleſt... Sõnum on aga ſeda rutuliſem. Äratame grottenmeiſtri üles, kes wiſt weel magab.

Rupert VI, Sõnſa Kalju ülem, kandis grottenmeiſtri aunime, mis tähendab „grottide peremees".

Griſyl tahtis ühe perlmutriſt nupu peale wajutada, kui ta enda taga kõlistamiſt kuulis. Ta jättis rippuma ſõrme, millega nuppu tahtis wajutada, pööras pea natuke pahemale ja waatas Atlandi ookeani kaardi peale, kus oli kujutatud ſelle ookeani ringkujuline oſa, mille keſkpaigas aſus Bermuuda ſaarestik.

Sel ſinakal kaardil tekkis walguſe punkt.

— Aa! hüüdis Griſyl, kas ſee mitte „Lampas" ei ole?...

Ta pingutas tähelepanu. Walguſe punkt oli ilmunud põhjapool Bermuuda ſaarestikku, juſt 41° paralleeli ja 55° meridiaani läbilõike kohal, umbes New-Yorgi laiuſel. See walguſe punkt liikus pikkamiſi, nagu harilikku kella minutinäitaja, idaſt läände, kaldudes wähe lõuna poole.

Griſyl wajutas rahulikult nimetisſõrme perlmutriſt nupu peale.

Pahemal pool ſeinas awanes fonograafi pawiljon. Griſyl pööras end ſelle pawiljoni poole ja hüüdis, ſilpe ſelgesti toonitades:

— Grottenmeister?...

Kohe kuuldus pawiljoniſt metalline hääl, mis niiſama ſelgesti ütles:

— On ſee kõik? küſis metalline hääl.

— Jah, ma kuulen.

Griſyl jatkas:

— Halloo! telegramm Schwalzrocki herralt. Ma loen: „Weealune paat „Lampas" ſõitis 7. mail Havre'iſt wälja, reiſiſihiga New-Yorki. Ei ole kiire. Ekſib arwatawasti merel ümber, enamasti wee all. Wõtke ta kinni. Irene ja Henri pardal. Eraldage neid teisteſt, keda kui wange ſunnitööle pange." Halloo!

— Halloo! ei. Halloo! kaart näitab weealuſt paati lääne-edela ſihis ſõitwat, 41° 55'. Halloo!

Ta wajutas ſama nuppu peale.

Pawiljon läks uuesti kinni. Temaſt jäi järele ainult muſt kühm ſeina küljes.

Griſyl ootas, jälgides huwituſega piſikeſe walguſe punkti käiku kaardil.

Kulus weerand tundi.

Äkki ütles ta ſoſinal:

— Ah! „Überalles" ſõidab wälja.

Teine walguſe punkt hakkas kaardil ſärama. See punkt näis wälja minewat ſelleſt muſtaſt kobaraſt, mille moodustas Bermuuda ſaarestik kaardi keſkpaigas. See punkt liikus peaaegu ſama kiiresti, kui hariliku kella ſekundinäitaja. Ta liikus loodepõhja ſihis.

Griſyl wõttis pliiatſi ja kritſeldas ruttu ajakirja nurgale numbrid. Ta ſoſistas, ſeſt ükſinda olles awaldatakſe mõtteid harilikult ikka kuuldawalt:

— Kui kahtlane weealune paat oma ſihti ja kiiruſt ei muuda, ſaab „Überalles" ta kella 16 ja 17 wahel 61° meridiaanil kätte! Kui ſee on aga „Lampas"!... Tahakſin wäga ſeda Irenet näha.

Ta toetas oma mõlemad küünarnukid lauale, hoidis lõua oma tugewate käte wahel ja wahtis ükſiſilmi liikumatult kaardi peale.

Kuid warsti muutuſid Griſyli ſilmad unistawateks. Tema nägu läks pehmeks, koguni naiſelikuks. Nüüd oleks ſee pimeduſe walküür iſegi prantslaſele weetlewana wõinud paista.

— — — — — — — — — — —

See oli ſiiski „Lampas", kes 41° põhjaparalleeli kõrguſel New-Yorgi ſihis ſõitis.

„Lampas" läks enneſõjaaegſeteſt ja ſõjaaegſeteſt weealusteſt paatideſt nii palju lahku, nagu Monako würsti reiſijaht lahku läheb uurimislaewaſt, mida 50 aasta eeſt tarwitati.

See tähendab, et reiſiweealune paat „Lampas" oli ehitatud tehnika kõige uuemate leiduste järele. Ta oli kõigi mõnuſustega warustatud. See oli weealune jahtlaew, kus mugawalt wõiſid elada umbes 20 reiſijat. Samuti oli ka meeskonnal ſeal küllalt laheduſt. Tema meeskond ei tarwitſenud kannatada neid mitmeſuguſeid puuduſi, millega ſõjaweealuste paatide meeskonnad pidid leppima. Mis puutub hädaohuſſe, ſiis oli ſee miinimumini wiidud geniaalſete ja kindlate ettewaatusabinõude läbi, mis iſegi kõige ebaſoodſamatas tingimistes iſiklikku ja kollektiiwſet pääſemiſt wõimaldaſid.

Kuna „Lampas" 7. mail Havre'iſt wälja ſõitis, oleks ta wõinud kõige hiljem kümne päewa päraſt New-Yorgi reidile ja ſadamaſſe jõuda, kui tema juhataja, merileitnant Raymond de Ciſerat, ſeda oleks tahtnud. Kuid milleks nii wäga rutata?...

Merde oli mindud ſelleks, et Irene de Ciſerat'd ja wäikeſt Henri Brillant'i ſaladuslikku wõluja küüſiſt päästa. Arwati, et eesmärk on ſaawutatud nende waenulikkude elementide — wee ja õhu — waſtolu tõttu, kus nüüd aſuſid wõlutud ja wõluja.

Irene oli aſet wõtnud kajutis, mis üheſt küljeſt oli ühendatud tema mehe kajutiga, teiſeſt küljeſt oma toatüdruku Lili omaga.

Wäike Henri ja tema koolitajanna miſs Ellen aſuſid ühes kajutis, kus oli kaks woodit. Louis Mattol, kes laewa-arſti kohuſeid täitis, oli end muidugi ſiſſe ſeadnud „doktori" kajutis. Kõik need kajutid aſuſid „Lampas'ſi" tagumiſes oſas. Ruumid olid küll wäheldaſed, kuid ſiiski wäga mõnuſalt ſiſſe ſeatud.

Weealuſe paadi keſkel oli juhataja kiosk, teiſe ohwitſeri poſt, mida ka „kaartide postiks" kutſuti, ja mitmeſuguſed manööwerorgaanid ning maſinaruum.

Paadi eesotſas oli meeskonna poſt, meiſtrite kajut, asjaajaja kajut ja laduruumid.

Külgedel oli ballasti ruumid, weereſerwuaarid ja tuukrute kajutid.

Paadi perſonaal ſeiſis koos 26 meheſt, nende hulgas juhataja, teine ohwitſer, arſt, asjaajaja ja neli meiſtrit.

Järgneb.

——ooo——

Päewauudiſed.

Uueks opteerimiſe kommisjoni eſimeheks Ukrainaſſe.

ETA. Eesti kodanikkude Ukrainaſt repatrieerimiſe kommisjoni eſimees Karl Hellat on ametiſt wabastatud ja tema kohuſetäitjaks Moſkwa kontroll-opteerimiſe kommisjoni eſimehe kohuſetäitja Alekſander Tammann nimetatud.

Riigimõiſate walitſemiſe korra kawa heaks kiidetud.

ETA. Põllutööministeeriumi poolt eſitatud riigimõiſate walitſemiſe korra kawa on wabariigi walitſuſe poolt heaks kiidetud.

Walitſuſe eſitiſed Riigikogule.

ETA. Wabariigi walitſus otſustas Riigikogule eſitada: 1) Seaduseelnõu ſiſeministeeriumi juures aſuwate iſeäraliste kinnitusasjade komitee ja kinnitusoſakonna rahaministeeriumi alla ülewiimiſe kohta, 2) ſeaduseelnõu Walk-Koikiila raudtee ehitamiſe kohta, 3) ſeaduseelnõu maade ja ehituste wõõrandamiſe kohta Walk-Koikiila raudtee ehitamiſeks, 4) ſeaduseelnõu Wene ſeaduste kogu X. köite I. oſa tſiwiilſeaduste § 582 muutmiſe kohta.

Eesti-Wene metſaparwetamiſe leping Riigikogule kinnitamiſeks ette pandud.

ETA. Wabariigi walitſus otſustas Riigikogule ratifitſeerimiſeks ette panna: 1) Eesti demokraatliku wabariigi ja Wene nõukogude wabariigi wahel tehtud lepingu metſa ja metſamaterjaalide Eestisſe parwetamiſe kohta.

Seaduſe eelnõu awalikkude ettekannete kohta

on hiljuti ſiſeministeeriumi poolt wäljatöötatud ja wabariigi walitſuſele läbiwaatamiſeks edaſi antud. Selle ſeaduſega normeeritakſe awalikud ettekanded üleüldſe ja eriti alaealiste pääſemine ettekannetele ning nende ülesastumine ſarnastel.

Seaduseelnõu raamatukauplemiſe, lugemistubade, raamatukogude

kui ka raamatute käſimüügi kohta on praegu ſiſeministeeriumis wäljatöötamiſel.

Ehitus peawalitſuſe ülewiimine

ſiſeministeeriumi alt teedeministeeriumi alla algas neil päewil.

Aprillikuu jooksul ſõjakahjuſid 2 miljoni marga wäärtuſes taſutud.

Sõjakahjude hindamiſe peakommisjon on aprillikuu jooksul 1005 ſõjakahju taſumiſe nõudmiſt läbi waadanud. Nendeſt on 63 ſõjakahju nõudmiſt Eesti,, 769 Sakſa ja 155 Wene nõukogude walitſuſe wastu, ning peale ſelle weel taſunõudmine 18 rekwiſiitſiooni eeſt. Läbiwaadatud Wene nõukogude walitſuſe wastu ſihitud nõudmiſed ſiſaldawad peaasjalikult taſu ſõjas häwitatud hoonete eeſt Narwas ja Petſeri maal.

Peakommisjon on need ſõjakahjude taſunõudmiſed järgmiſelt hinnanud: ſõjakahjud Eesti walitſuſe wastu — 292.808 mrk., Sakſa wal. wastu — 821.152 mrk., Wene nõukogude wal. wastu — 2.430.428 marka ning rekwiſitſioonid — 58.119 marka. Kokku 3.602.508 mrk.

Sama kuu jooksul on ſõjaministeeriumi ſaadetud taſuſummade wäljamaksmiſeks — 8 rekwiſitſiooni akti 16.399 marga peale, 22 Eesti ſõjakahju nõudmiſt — 80.779 marga peale. 50 nõudmiſt nõukogude Wene wägede poolt tehtud kahjudeſt — 2.202.249 marga peale; kokku 80 akti 2.229.428 mrk. ſuuruſes ſummas.

Sõjakahjude kui ka ſõja ajal tehtud rekwiſitſioonide taſumine, mis ſenini ſõjaministeeriumi kaudu ſündis, läks hiljuti, walitſuſe ſellekohaſe otſuſe põhjal, rahaministeeriumi kätte üle. Rahaministeerium ſaadab igale taſuſaajale rahaſaamiſe üle teadaande koju kätte, kuna makſutäht kohalikusſe renteisſe ſaadetakſe, kuſt teadaande ettenäitamiſel kahjukannatajale raha wälja makſetakſe.

Tartu ametnikkude organiſatſioonide märgukiri wabariigi walitſuſele

nõuab muu ſeas järgmiſt:

1) Kõikide ametnikkude ja teenijate palgad tulewad ſuurendada wastawalt tõelikkudele elunõuetele, elatisminimumi ſeadusandliſel teel makſma pannes, arwates 1. jaan. ſ. a.

2) Palkade ühtlustamiſe põhimõte ametkondade wahel, mida deklareeris wabariigi walitſus, praeguſi palkaſid makſma pannes, tuleb tegelikult ellu wiia ja palgad kiires korras normeerida; wabariigi walitſuſe poolt moodustatud palkade normeerimiskommisjonil kiirelt tööle aſuda.

Kuni uute palganormide elluwiimiſeni, maikuus uute palkade arwel peale hariliku palga weel terwe kuu palk awanſina wälja makſta ja kui kuni augustikuuni uuſi palganormiſid weel makſma panna pole ſaadud, ſiis ka augustikuul korduwalt ſama ſumma ſuuruſes, mis hiljem — peale uute palganormide makſmapanemiſt — palgaſt oſadena kinni peetakſe.

Wähemate ſaeweskite likwideerimine.

Metſade peawalitſuſel on kawatſus kõiki wähemaid ſaeweskid üle riigi likwideerida. Kohalikkude elanikkude warustamine lauamaterjaaliga jäetakſe kas ühiſuste wõi eraettewõtjate hoolde. Kogutakſe teateid ſaeweskite ſisſeſeadete üle. r.

Põõgelmanni pogrommi õhutus.

Petrogradiſt teatatakſe, et hiljutiſe pogrommi puhul, Eesti ſaatkonna maja ees, milleſt peaasjalikult oſawõtnud mustaſajaline ollus, juudid, Läti rahwuſeſt kommunistid ning tſheka agendid, on ſeal eſinenud juhtiwa jõuna ka tuntud Eesti kommuniſt Põõgelmann. Põõgelmann on eſinenud ſeal ſüititawa kõnega, üleskutſudes mitte ainult ſõnadega waid ka tegudega „Eesti timukatele" Kingisſepa ſurma eeſt kättemakſma. Peale ſeda kõnet alganudki pogromm.

Es-er'ide protſeſs Moſkwas.

„Golos Rosſi" 10. mail teatab, et ſotſialrewolutſioonide protſeſs 23. mail Moſkwas algab. Kaitsjateks on Vanderwelde, Paul Boncour, Woters, Hendeguesta, Modigliani, Kurt Roſenfeldt, Teodor Liebknecht, Gurewitſh, Kobakow ja Inhomlin. ETA.

Kommunistide hirmuwalitſus Gruuſias.

Kommunistide hirmuwalitſus Gruuſias (Georgias) muutub iga päewaga kohutawamaks. Poliitiliſi wange on üle 10,000; paljuid peetakſe kinni pantwangidena. Punawägi teeb põlluharimiſe wõimatuks. Georgia rahwusline walitſus nõuab, et kogu haritud ilm wahele astuks ja lõpu teeks kommunistide metſikule wägiwalla- walitſuſele.

——ooo——

Tallinna ſõnumid.

Kaubandus-tööstusnäitus.

Näituſe büroo on meie wälisſaatkondade kaudu mitme maa ajakirjanduſele kutſed ſaatnud, näituſt waatama tulla. Korteri ja tarwiliku informatſiooni eeſt tahab ajakirjanikkude ühing hoolitſeda. —ſon.

12. mail ſ. a. ärapeetud tööstusnäituſe toimkonna koosolekul lepiti o. ü. „Estofilmiga järgmiſelt kokku.

„Estofilm" annab näituſe kestel igapäew kell 11—1 näituſe publikumile makſuta kinoetenduſi, kus peaasjalikult pilte Eesti tööstuſeſt, kaubanduſeſt, maastikuſt, ſündmusteſt jne. demonſtreeritakſe. Näituſel eſinewatel töösturitel ja ärimeestel on neil etendustel õigus oma ettewõtteid makſuta demonſtreerida. Samuti on „Estofilmil" õigus kinolindil ja näituſe hoone küljel oma reklaami demonſtreerida.

Peale ſelle on „Estofilm" nõus näituſel eſinewatele äridele ja ettewõtetele film-üleswõtteid tegema, kus juures 1 meeter filmi kuni 140 marka makſma läheks.

Näituſe toimkond otſustas näituſe 6., 7. ja 8 päewal ſõduritele ja kooliõpilastele makſuta näituſe waatamiſt wõimaldada. Selleks tuleb rühmadena ja gruppidena ühiſe juhatuſe all ilmuda ja näituſe büroos end regiſtreerida. —ſon.

Misſugustesſe keſkkoolidesſe pääſewad käeſolewal ſügiſel algkooliõpilaſed Tallinnas.

Suur ruumipuudus Tallinna keſkkoolides ei luba tänawu ſügiſel algkoolide lõpetajaid kõikidesſe keſkkoolidesſe wastu wõtta, kuhu keegi iſe ſoowiks. Pealegi ei taha linna kooliwalitſus maa õpilastele kitſenduſi teha, kuigi linn kohustatud ei ole maa-õpilaſi linna keſkkoolidesſe wastu wõtma.

Lõpulikult on ſelgunud, et poeglapſi wõib piiratud arwul wastu wõtta ainult poeglaste gümnaaſiumi, kommerts- ja kaubanduskooli tütarlapſi ſama wäheſel arwul 1. ja 2. gümnaaſiumi ja õhtu-keſkkooli (wiimaſesſe ainult üle 17 a. wanuſeid).

Wabad kohad puuduwad algkooli õpilastele täieſti 1. reaalkoolis ja 2. reaalkoolis ja tütarlaste kommertskoolis.

Sisſeastumiſe palwekirjadega tuleb eſineda kuni 3. juunini, wastawa kooli juhatuſe poole.

Kuuldawasti kawatſetakſe korraldada wabade kohtade wäheſe arwu tõttu wõiſtlusekſamid, peaasjalikult tütarlastele, kelle hulgas rohkem keſkkooli astujaid leidub. Ekſamid oleks kolmes õpeaines.

Trüki- ja raamatuköitmiſe töökoja omanikkude kongreſs

kawatſetakſe kättejõudwal ſuwel Tallinnas ära pidada.

Päewakorras on ettenähtud: ettewõtete liidu aſutamine, trüki ja köitmiſe tarbeasjade ſisſeostu keſkkoha aſutamine, eriajakirja wäljaandmine, trükitööstuſesſe puutuwate raamatute wäljaandmine, trükitööstuſe kooli aſutamine, töötariiſi ja töötingimiste küſimus j. t. k.

Uus lauluſelts aſumas.

Ringkond laularmastajaid ühes Tallinnas tuntud koorijuhi ja muuſika tegelaſe hra D. Orguſjariga eesotſas on uue lauluſeltſi „Ilo" aſutanud.

Põhikiri on juba kinnituſele ſaadetud, ja tegewa tööga loodetakſe lähemas tulewikus peale hakata.

——ooo——

Joonistusõpetajate kutſeekſamid.

Haridusministeerium korraldab „Pallaſe" kunstikooli juures 22. maiſt kuni 17. juunini 1922. a. keſkkooli joonistusõpetaja kutſeekſami.

Ekſami kommisjoni juhatajaks on Tartu ülikooli kuraator prof. P. Põld, juhataja abiks „Pallaſe" kunstikooli juhataja k. t. A. Starkopf.

Kirjalikud ülesandmiſed ekſamile tulewad hiljemalt 20. maiks kell 12 p. ekſami kommisjoni eſimehe nimele „Pallaſe" kunstikooli, Tartu, Kalamehe tän. 14 ſisſe anda.

Ekſami korra kohta on makſew haridusministeeriumi määrus 21. mail nr. 31004 („Riigi Teataja" nr. 45, 1921. a.)

Ekſami algus 22. mail kell 9 hom.

Lähemaid teateid ekſami kohta ſaab „Pallaſe" kunstikooli kantſeleis iga päew kella 11

——ooo——

Kirjastus „ARENG"
Tallinnas.
Niguliste tän. 16. Kônetr. 12-53
Jooksew arwe: Pôhja-Eesti
Ühispangas, Tallinnas.

Tallinnas, maikuul 1922.

P. P.

Eesti ajakirjade peres asub praegu esimesel kohal ajakiri

„Romaan"

Selle kohta saate selge wastuse, kui Teie ainult waewaks wôtate küsida esimeselt juhuslikult **ajalehemüüjalt** tänawal.

Milles seisab see salajôud, mis tôstis noore ettewôtte juba kolmanda numbri järgi sarnasele üleüldiselt tunnistatud seisukohale? Selle küsimuse peale wastame meie:

Ainult kõrgewäärne tasapind rahwalikul alusel. Tutwustades Euroopa rahwaste paremaid kirjanikke, alal hoides rahwalikku pôhijoont nende teoste tôlgitsemises, pakkudes enam ja paremat, kui seda seni Eestis on osatud — leidsime, et meie rahwale etteheidetud kirjandusline loidus on arusaamatus ja wäär arwamine — nende poolt, kes rahwas ei osanud huwi äratada lugemiseks.

„Romaan" toob oma 32 leheküljelisea numbris kaks pikemat järgnewat romaani ja peale selle 4—5 lühemat uudisjuttu ja kirjeldust.

„Romaan" annab sônaôiguse kôigile kirjanduslikkudele wooludele, kuid alati nii, et üks wool silmapaistwalt üle ei ulata teistest.

„Romaan" on oma rahwuswahelise sisu tôttu saannd päewaküsimuseks, sest Eesti iseseiswusega, mis tegi meie elu rahwuswaheliseks — on rahwas suur huwi ka wêôraste maade elu wastu, mis peegeldub nende kirjanduses.

„Romaan" ilmub korralikult kaks korda kuus (1. ja 15. kuupäewaks) ja iga lugeja teab, mis päewal ta numbri oma läheduses asuwast agentuurist kätte saab.

„Romaan" on loonud sarnase esitajatewôrgu üle riigi, nagu ei ükski teine ajakiri, ja see on üksiknumbritegi ostjatele suureks hôlbustuseks.

„Romaani" üksiknumbri hind on 30 marka, aastakäik 1922. maksab 500 Emk., alates 3. numbrist aasta lôpuni on hind 450 marka.

Sügawas austuses

Kirjastus „Areng", Tallinn.

Rahwamajandus.

Õlikiwi kaſutamiſe kontſesſioon „Port Kundale“.

ETA. Wabariigi walitſus kinnitas lepingukawa aktſiaſeltſile tſemendiwabrik „Port-Kunda“ õlikiwi kaſutamiſe kontſesſiooni andmiſeks ja wolitas kaubandus-tööstusminiſtrit lepingut alla kirjutama.

Pärnu majanduſe ühiſuſe tegewuſeſt.

Pärnu majanduſe ühiſuſe aſemikkude aasta peakoosolek peeti ära 30. aprillil ſ. a. eſimeſt korda ühiſuſe omas koosoleku ſaalis.

1921. a. aruande järele oli äriſeis 1. jaanuaril ſ. a. 23.563.002 mk. 95 penni ja kaupade läbimüük ulatab üle 61 miljoni 400 tuhande marga.

Puhaſt kaſu aruande aastal on ſaadud 727.212 mk. 95 pn., mis järgmiſelt otſustati ära jagada:

1. Tagawra kapitaaliks 20%	145.443.—
2. Riigimakſudeks 37%	260.000.—
3. Oſamakſuks 8%	72.394. —
4. Talituſe tagaw. kapitaaliks	164.375.97
5. Juhatuſele liſataſuks	50.000.—
6. Heategewaks otstarbeks:	
a) Wigastatud ſõjam. ühiſuſele	10.000.—
b) Langenud ſõd. haud. korrald.	10.000.—
d) Pärnu põllumeeste ſeltſi näituſe korraldamiſeks	10.000.—
e) E. rahwa muuſeumile	5.000.—
Kokku Mk.	727.212.97

Eelarwe järele kawatſetakſe 1922. a. kaupa läbi müüa 25 miljoni marga eeſt, milleſt kaſu wõiks loota 5 miljoni 200 tuhat marka. Kuluſid on ettenähtud 5 miljoni 35 tuhat marka ja puhaſt kaſu jääks järele 165 tuhat marka.

Möödaläinud aastal on ühiſus oma tegewuſt laiendanud abikaupluſe awamiſega ja 1920. a. alatud laduruumide ehitus, mille wäärtus 3 miljoni 225 marka, on lõpule wiidud.

Suuremat ſiſſetulekut on ſaadud põlluſaadustega kauplemiſe alal, mida tulewikus kawatſetakſe igapidi laiendada. E.

Näitus Wäike-Maarjas.

Ka tänawu ſuwel korraldab Wäike-Maarja põllumeeste ſelts, eelmiſte aastate eeskujul, näituſe. Näitus pannakſe toime Wäike-Maarjas 1. ja 2. juulil.

Peterburi ſadam korraldamata.

ETA. „Kraſnaja Gaſeta“ 10. mail küſib Adolſow: Kas on Petrogradi ſadam ettewalmistatud? Ta jõuab eitawale oſuſele: Laduruumid pole korras, ſadama maaala ſamuti, puudub raha. Kõige ſelle tagajärjel on ſadama üldmahutus 3—5 miljoni puuda; ſuur puudus on lotjadeſt. Enne ſõda oli neid 800, nüüd aga kõigeſt mõnikümmend. Sadama tegewuſe katkestamata jatkamiſeks oleks waja 600—700 wagunit päewas, teederingkond lubab aga kõigeſt kolmſada ja ſedagi mitte kindlasti. Kogu ſadama 90-ruutwerstaliſe maaala jaoks on 35 hobuſt. Teed ſadama ümbruſes pole muud kui lõpmata aukude rida. Peale ſelle puuduwad harjunud ſadamatöölised. Sadam on töölistele kümned miljonid wõlgu. „Transbalti“ wäljalaadimine ükſipäinis läks juba 15 miljardi maksma. Kogu ſuwiſe hooaja jaoks aga lubatakſe kõigeſt 300 miljardi krediiti. Põhja ſüwendamistöödega pole ſeni weel õieti alguſt tehtud.

Sakſamaa ſuhkrutööstus.

Suhkru tarwitamine on Sakſamaal wiimaſe kahe aasta jooksul märkſa kaswanud, nii et ſuhkru walmistamine nõudmiſele ei wasta. Praeguſt ſuhkru puuduſt arwatakſe ſiiski angeldamiſe läbi tulewat. Arwatakſe, et tänawu ſuhkrupeeta wähem maha tehakſe ja tulewal aastal ſuurem ſuhkru puudus tuleb kui tänawu.

Kaubahindade liikumine Inglise turul

„Times Trade Suppl.“ 6. maiſt näitab, et puuwillad maikuu alguſes hinnas äkitſelt wõrdlemiſi tugewasti tõuſid, niiſama ka willad. Riia linad on weidi tõusma hakanud. Nahad tõuſid aprilli lõpul ½ penſi naela pealt. Riiſuhind, mis aprilli lõpul hüppe ülespoole tegi, jäi 3. maini peatama. Riis langes tagaſi ſelleſama hinna peale, mis ta weebr. kuus makſis. Mõned kohwi ſordid hakkaſid mai alguſes langema. Kakao püſib aprilli alguſeſt ſaadik üheſuguſes hinnas. Suhkur niiſama. Metallideſt langes waſk ühe naelſterlingi wõrra tonni pealt. Ka malm langes weidi. Teiſed metallid on endiſes hinnas ſeisnud. Üleüldſe kõigub metallide hind edaſi ja tagaſi, ilma et tõſiſt tõusmiſe wõi langemiſe hoogu näitaks.

—ooo—

Jõudis kohale **uus, wärske saadetus**

superfosfaati 13/14%, 17/18% 18/20% sulawat wosworihapet,

toomasjahu 15/17% sulawat wosworihapet.

!!!

Müük otse laewast wabalt waguniwiisi alandatud hindadega.

Wäetisainete waba wäikemüük kõigis põllumeeste ühistegelistes ostu-müügi asutustes.

Täielik wastutus väärtuse eest.

Eesti Tarwit. Keskühisus,
TALLINNAS, Wiruwärawa puiest. 15.

Teated maakondadest.

Tartust.

Õpetaja Willem Reimanni kirjatööde wäljaandmiſeks,

temale hauamärgi ja mälestusſamba ülesſeadmiſeks Tartu on „Postimehe“ toimetuſe kaudu ſeni 10.000 marka annetatud. M.

Tartu maakonna käesolewa aasta eelarwe aſjus

on omawalitſuſe aſjade peawalitſus riigikohtule rewiſjoni-kaebtuſe ſaatnud. Teatawasti jättis Tartu-Wõru rahukogu Tartu maakonna käesolewa aasta eelarwe proteſti palwe wormulistel põhjustel läbiwaatamata. Omawalitſuſe aſjade peawalitſus oma rewiſjon-kaebtuſes leiab, et need põhjuſed õiged ei ole ja palub Tartu-Wõru rahukogu otſuſt muuta ja eelarwe protesti uuesti arutuſele lasta wõtta.

Kalaſaak Emajõel

on, kalameeste jutu järele, tänawu ſuurem kui kunagi enne. Selle tõttu on ka hinnad Tartu turul ſuuresti langenud. Maal müüwad kalamehed haugiſid 3—5 margaga nael.

Kalaſaak oleks weelgi ſuurem kui poleks ſuur wesi takistamas.

Mitmel pool olewat Emajõe wee alanemiſel palju kalu turba ja muudesſe aukudesſe jäänud.

Walgaſt.

Politſeiprotokolliſid

on aprillikuu jooksul Walgas kokku 92 tehtud. Kõige ſuurem arw protokolliſid on tulnud teha joobnud olekus iſikute üle, nimelt 15.

Politſeiliſes korras on trahwitud aprillikuu jooksul iſikuid 7175 margaga.

Pärnumaalt.

Kärgu jaoskonna arſt Dr. Aug. Kuldſepp

on Pärnu maakonna walitſuſe poolt Karkſi kihelkonna arstiks walitud. Dr. Aug. Kuldſepp, kes juba lähemal ajal Kärguſt lahkub, oli ſõbralik arſt ja wastutulelik oma ametis, kelle lahkumiſeſt tema jaoskond kahju tunneb.

Uueks Kärgu jaoskonna arstiks olewat Pärnu maakonnawalitſus noore tohtri Dr. Imeliku walinud. T.

nr. 18 ilmunud.

Siſuks peale muu: kalapüük Saaremaal, Pühajõel, Pranglis. Meriõnnetuſed. Hüljepüük. Kalawete rentimine Wirumaal, Matſalus, Pärnu lahel, Narwas, Wõrumaal. Ühistegewus. Kalaasjandus ja teadus. Ilmade ettekuulutamine ſ. m. — 42 lhk., hind 20 mrk. Saada igaltpoolt. Pealadu Tallinnas, Meripuiestee 5. „Laewanduſe“ kontoris.

Wirumaalt.

Põllumehe wäljawaated waraſel kewadel.

Wirumaa põllumehe wäljawaated on praeguſel korral wäga wähe rahuldawad ja lootuſt andwad. Paks lumi, mis pika talwe jooksul poolſulalt põllupinna peale langes, häwitas rukkioraſed paljuis kohtades täiesti, nii et rukkipõld peremehele wastu mustab. Kui ka walitſewad hiliskewade külmad ilmad, tormid ja lumeſajud weel kauem edaſi kestawad, ſiis wõib ka põllumehe praegune kartus tõſiſeks hädaohuks muuta, ſeſt rukkiſaak praeguste oraste ſeiſu järele tõotab olla alla keskmiſt, kui mitte ütelda, wilets. Niiſamuti tundub üle Wirumaa loomatoidu puudus. Paljud talupidajadki kurdawad loomatoidu wäheſuſe ja puuduſe üle, wäikemaa pidajad ja aſunikud on ſunnitud õlgedega läbiajama, mis ka igal pool kerge ſaada pole. Mõnes heinawaeſes külas, iſeäranis Ida-Wirumaal, on juba karjadki wälja ſaadetud, ſelle peale waatamata, et loomadel maaſt ühtegi wõtta ei ole. Mõnes kohas, peaasjalikult keſa- ja ſöödipõldudel, on ka juba künniga katſeid tehtud, kuid külma ja niiske ilmade tõttu ei taha ka künd edeneda. Ainult kalamehed on rahul oma ſaagiga ja mäletawad hea meelega rikkalikku püüki nii hästi meres, kui ka Wirumaa järwedes ja jõgedes.

‚Ruberoid‘

on kõigeparem katuſekatmiſe materjaal. Saada kontoris „Edaſi“, Tallinnas, Sauna uul. nr. 3, krt. 3, kõnetr. 369.

Wiru maakonna apteegis

on aprillikuul 2000 retſepti läbi käinud.

Läänemaalt.

Plekiſoojatõwe kahtlus Lähtrus Läänemaal ja tuleõnnetus haiguſe paigas.

Lähtruſt teadustati, et ſeal mingiſugune taud lahti, ja paluti abi. 12. ſkp. ſõideti kohale ja leiti, et haiged on plekiſoojatõwe kahtlaſed. Tuleb ette, et terwe pere maas haige on. Haiguſe laialilagunemiſe ärahoidmiſeks on abinõud tarwituſele wõetud.

Ka Lähtru mõiſa ſulastemajas oli haigeid. 12. ſkp. peale lõunat läks ſee maja põlema. Üks haigeteſt ſai tulehaawu. Seiſukord on kohal tõſine.

Tulekahju ajal oli lähedaſes wallamajas wallanõukogu koosolek. Koosolijaid paluti õnnetuskohale abiks. Abi jäi aga ſaamata, ſeſt koosolekul olla wäga tähtſad aſjad harutada olnud.

Sis.

Hobuste tatitõbi Läänemaal.

Mitmel pool Läänemaal oli juba kauemat aega hobuste tatitõwe kahtluſt. Riigi arwel peetawas Uuemõiſas, Haapſalu lähedal, oli kardetawa tõwe olemasolu kindel, ſeſt mõni hobune oli ſeal juba loomaarsti korralduſel mahagi lastud. Minewal ſügiſel paigutati ſinna ſiiski weel kroonu poolt Soomeſt ostetud ſugutäkud. Ka teiſi hobuſeid käis takistamata Uues mõiſas. Seetõttu lagunes haigus laiali ka Martna wallas Rannamõiſas, mis ka riigi arwel peetakſe. Tänawu kewade awaldas haigus raskemat kuju ja tuli loomaarsti korralduſel mõlemas mõiſas maha lasta kokku 24 head tööhobuſt. Loomaterwishoiu peawalitſuſe poolt makſetakſe küll hobuſed turuhinnas wälja, kuid mõiſatel pole kuskilt nii pea uuſi tööloomi aſemele wõtta. — Loomaarſt kahtlustab neis mõiſates ja ümbruskonna taludes weel teiſigi hobuſeid tatitõwes ja on need järelwalwe alla wõtnud.

Sis.

Hiiumaalt.

Loomatoidu puudus.

Ootamata pika talwe tõttu on ſiin loomatoidu puudus ſuur, raiutakſe õlgi ja wiimaste puuduſel õlgkatuſeid, et nälgiwaid loomi kudagi pea haljendawa mättani elatada. Loomad põewad mitmeſuguſeid haiguſi. Rohkesti on ohwrid nõudnud ſiin luutõbi, mille läbi looma kondid niiwõrd murenewad, et pea iſeeneſeſt katkewad, kõige ſagedam, ſeljaroog ja riſtluud. Haiguſe läbi lõppenud on mõnes talus iſegi 3—4 ſarwlooma.

—S.—

—ooo—

Noorſoo teated.

„Noorte pühad“ kohtadel.

Läinud kewadel Tartus ärapeetud eſimene üleriikline „noorte püha“ andis ſuure tõuke kohapealſete pidustuste korraldamiſele, mis ſeda tähtſam, et tänawu noored, haridusminsteeriumi wastawate korralduste tõttu, üleriiklisi pidustuſi korraldada ei ſaa.

Kohtadepealſed noorte pidustuſed, mis ühti maakondliſe ulatuſega ja harilikult „noorte püha“ nime kannawad ning mille eeskawas enamasti ikka ſpordiwõistluſed, laulupidu, kirjanduſe õhtu, rongikäik, ſegaeeskawaga piduõhtu, mõnel pool ka õpilaste praktiliste tööde näitus, peetakſe ära tänawu: Tallinnas, Tartus, Wiljandis, Pärnus, Rakweres, Wõrus, Walgas, Kureſaares, Paides, Petſeris, Haapſalus, Koerus, Jõhwis, Räpinas ja Helmes; — kokku 15 kohas.

Pidustuſed peetakſe ära kõik koolitöö ajal, enamasti maikuu lõpul ehk juuni algul. Pidustuste korraldajaks on igal pool kohalikud noorte ühingud.

—ooo—

Politſei alalt.

Kurſuſed kõrgematele politſeinikkudele.

Käesolewal kewadel lõppeſid järk-järgulised kurſuſed politſei raiooni ülematele, milleſt 612 iſikut oſa wõtſid. Tulewal ſügiſel kawatſetakſe ſamaſuguſeid kurſuſi korraldada kõrgematele politſeinikkudele.

Politſeinikkude käſiraamat.

1. juuniks ſ. a. ilmub politſeinikkude käſiraamat, milles käſitatakſe peaasjalikult neidſamu aineid ja igaſugu juhatuſi, mis politſeinikkude kurſustelgi ette kanti.

Autaſu määratud.

Aprillikuul on Petſeris keegi Rudolf Zupsmann laadalt hobuſe oſtnud ja müüjale paki 500-margaliſi rahaſid annud. Müüjale näiſid antud rahad kahtlaſed olewat, mille tõttu ta neid ka ümberolijatele näitas, kes ka aſja arutama hakkaſid. Juuretulew kordnik Munner tunnistas rahad waleks ja tabas ärajooksnud waleraha laialilaotaja, kelle juureſt läbiotſimiſel leiti 46 wale wiieſaja-margaliſt kaſſatähte.

Politſei peawalitſuſe ülema poolt on nüüd kordnik Munnerile 500 marka autaſu määratud.

Sport.

Sport, Tallinna — J. F. K., Helſingi.

Pühapäewal kell 3 peeti jalgpalli wõiſtluſt Tallinna „Spordi" ja Helſingi „Kamraterna" (J. F. K.) wahel, mida eſimeſeks tõſiſeks jõukatſumiſeks jalgpallis käeſolewal hooajal pidada tuleb. J. F. K. on Soomes hea meeskond, kuid ta on alati kaotanud teiſele Soome meeskonnale — Helſingi jalgpalli klubile, kes meil ka häſti tuttaw. Helſingi jalgpalli klubi on kahtlemata wäljaarenenud meeskond. Siin aga nägime tihti paar ja ka rohkem J. F. K. mängijat pallile koraga järele jookswat, ſealjuures palli ikkagi waſtasmängijale jättes, ei puudunud ka palliſt möödalöömiſed, mis ühe Soome parema meeskonna mängijailt oodata ei oleks tohtinud.

Wõiſtlus algas „Sport'ile" wõrdlemiſi õnnetult. Juba päris algul tuli palli teiſt korda wälja keskele wiia, mis gooli ſiſſelöömiſe järgie alati ſünnib. Mängides alla tuult ja peri päikeſt weeretab J. F. K. „Sport'ile" kolm gooli järjeſt, mis ka wõiſtluſe lõpu tagajärg on. Kõik kolm palli löödi päris nõrgalt ſiſſe. „Spordil" ei puudu head wõimaluſed taſumiſeks, kuid mitmel puhul õnneſtanud läbimurded ei lõpe aga hea gooli löögiga ja pall tuuakſe alati wärawa kõrwalt wälja. Teiſel pool-ajal, mil looduslik'ud tingimiſed (tuul ja päike) „Spordi"kaſuks, püſib mäng taſakaalus. Mitmed häſti ſihitud pallid püütakſe aga laitmata J. F. K. ligi kaks meetrit pika wärawawahi poolt kinni. „Sport'il" mängis kaaſa Eklöf, kelle peale ſuuri lootuſi pandi, kes aga neid palawamaid ſoowe — goolide löömiſt, täita ei ſuutnud. Parem ſiſemine Paal, kes hommiku murdmaa meiſtri nime omas ja wäljapuhkamata mängis, näitas paar inetud joont nurgalöökide juures, kus ta palli kahel korral meelega käega lõi, mis meie paremal mängijal täitſa lubamata ja Paali nii kui nii ebakorrektſel mängul weel rohkem halwa mulje jätawad. Wõiſtlus lõppes tagajärjega 3:0 J. F. K. kaſuks. Peale wõiſtluſt oli pokſi demonſtratſioon, mis mõne pokſijate paari poolt ette kanti ja täitſa nõrga pildi andis, tundes iſegi wäſitawana pealtwaatajail. Wäljakuulutatud Harpantier-Dempſey waheliſe matchi demonſtratſioon jäi pidamata. —efi—

Murdmaajookſu eſiwõiſtluſed.

Pühapäewal kell ½11 algas w. ſ. „Spordi aiaſt murdmaa jooks Eeſti meiſtri nime peale. Jookſu pikkus oli 8000 mtr. ja lõppes ſamuti „Spordi" aias. Oſawõtjaid ainult kuus; nende ſeas ei olnud Loſsmanni, kes tänawu trainingut aluſtanud on kuid teadmata miks wõiſtluſteſt oſa ei wõtnud, mis wõiſtluſte huwi märkſa wähendas. Meiſtriks tuli H. Paal („Sport") aeg 27 m. 46 ſek., teine Nutter („Kalew") 27 m. 54,2 ſek., kolmas Sinkel 27 m. 58,9 ſek. —efi—

Tehnikumi paigawahe jooks.

Pühapäewal korraldatud tehnikumi paigawahe jookſu Koſelt Marienbergini, millega tehnikumi kergeſpordi hooaeg awanes, wõitis Jaanwaldt ajaga 8 m. 40,8 ſek., teine Huuk, kolmas Lõwi. Maa pikkus umbes 2500 mtr. —efi—

—ooo—

Terwishoiu alalt.

Ettewaatuſe abinõud kõhutõwe ärahoidmiſeks.

Terwishoiu peawalitſus on kõigile maakonna- ja linnawalitſuſtele ettepannud kõiki ettewaatuſe abinõuſi kõhutõwe ärahoidmiſeks ette wõtta. Maakonnawalitſuſte terwishoiu oſakondadele peawad arſtirohud, arſtid ja haigerawitſejad teada olema, kes tõwe lahtipuhkemiſe korral walmis on tööle aſuma. Ka peawad waſtawad ruumid olema ettenähtud, kus ajutiſe kõhutõwe parakkiſi wõiks ſiſſe ſeada.

Terwishoiu peawalitſus loodab, et kui maa ja linna terwishoiu walitſuſed walwel on, et ſiis korda läheb ükſikuid haiguſe juhtumiſi kahjutaks teha. Wäga ſuur tähtſus on aga ſellel, kui inimeſed iſe piinlikku puhtuſt peawad ja tarbekorral kõik arſti ja terwishoiu nõuded täidawad. See kergendab ſuurel määral taudi waſtu wõitlemiſt.

—ooo—

Toimetuſele ſaadetud kirjandus.

E. Wilberg. Eeſti taimeſtik koolidele. Hind 220 marka. K-ü. „Loodus", Tartus 1922. a.

—ooo—

Ameerika eeſtlaſteſt

kirjutab meile hra J. Toro Wyomingi oſariigiſt:

Siin oſariigis on eeſtlaſi üle 50 hinge, kes kõik põllutööd teewad ja karja kaswatawad. Igaühel on 240 desſatiini maad, mis walitſuſe poolt ilma makſuta on antud. Kõik põlluſaaduſed on peale ſõda odawad. Meie ſugulaſed ja tuttawad Samaaraſt on kuuldawaſti Eeſtisſe rändanud. Igatſeme neiſt kuulda. Ka igatſeme Eeſti eluſt kuulda. See Eeſti on meie maa. Tuhanded ſüdamed kaugel laias ilmas tukſuwad ſoojemalt, kui kuulewad, et Eeſti rahwa käſi häſti käib. Eeſtlaſi on ühisriikides kuuldawaſti üle 10 tuhande. Nad on ſiin kõik laiali pillutud. Kui keegi tahab ſiit midagi teateid ſaada, ſiis annan heal meelel. Aadreſs: Mr. John Toro. Moorcraft. Wyoming. U. S. A.

—ooo—

Eeſti Tarwitajate
Keſtühiſus
wajab kohe nooremat
teenrit.
Kirjalikud ſoowiawalduſed jäetagu iſiklikult E. T. K. ſekretariaati, Tallinn, Wiruwärawa puieſtee 15.

Kool.

Uute õpilaſte waſtuwõtmine tehnikumi.

Pedagoogika nõukogu otſuſe järele lõpeb tehnikumis kewadine ſemeſter 10. juunil, loengud aga wõimalikult juba mai lõpul, ſügiſene ſemeſter algab 26. auguſtil ja loengud kõigis ainetes 4. ſeptembril.

Uute õpilaſte waſtuwõtmiſt eeltehnikumi korraldatakſe 7.—10. juunini. Sisſeaſtumiſe ſoowiawalduſte äraandmiſe tähtpäewaks tehnikumi kantſeleisſe on 3. juuni. Waſtuwõtmiſe juures ekſamineeritakſe algkooli 6 klasſi lõpetajaid aritmeetikas, mille järele nad eeltehnikumi 1 ſemeſtrile wõiwad pääſeda. Keſkkooli klasſideſt ületulijaid õpilaſi ekſamineeritakſe aga kõigis ainetes, milledes eeltehnikumi kawa keſkkooli kawaſt lahku läheb, nagu matemaatikas, füüſikas, keemias ja loodusteaduſes, mille järele neid ſiis waſtawale ſemeſtrile paigutakſe.

Keſkkooli lõpetanud õpilaſte ſisſeaſtumine tehnikumi ſünnib ſuwe jookſul kuni uue ſemeſtri alguſeni kantſelei läbi, mille juures liiga ſuure ſisſeaſtujate arwu puhul eesõigus jääb neile, kes warem ſoowiawalduſe ära annud.

Pärnu merikool.

Aprillikuul lõpetas Pärnu merikool lõpulikult oma tegewuſe. Kaheksaſt 1. eriklasſi õpilaſeſt ligiſõidu tüürimehe ekſamid ſooritaſid ſeitſe.

Lühike oli ſelle kooli eluiga. 1919. aaſtal algas ta oma tegewuſt ettewalmiſtamiſe ja eſimeſe klasſiga; mõlemad klasſid olid õpilaſte pooleſt arwurikkad. Nagu näha oli, ei meeldinud miniſteeriumile Pärnu merikool, mis Pärnu linn omal algatuſel awas ja üle aaſta omal kulul ülewal pidas. Juba möödaläinud ſügiſel kuulutati koolile ſulgumiſe otſus, kuid Pärnu ſeltskonna ühemeelſe ja tungiwa palwe peale jäeti ta ſulgumata ſelle tingimiſega, kui kogub klasſidesſe teatud ajaks määratud komplekt õpilaſi. Seeſuguſe nõudmiſe tagajärjel ettewalmiſtamiſe ja teiſt eriklasſi käeſolewal aaſtal ei ſaadud awada määratud õpilaſte arwu puuduſel, töötas ainult 1. eraklaſs 8 õpilaſega. Kas Pärnu kui ſadamalinn lepib ilma merikoolita, ei tehaks uskuda, kuid praeguſe kooli ſulgumiſe peale näib Pärnu ſeltskond waatawat õige ükskõikſelt. E.

Kooliwalitſuſte korralduſed õpetajate kohta.

Pärnu maakonna kooliwalitſus on õpetajate kohta järgmiſed korralduſed teinud: 1) kooliõpetaja peab elama alaliſelt koolimajas. Sealt ajutiſelt lahkudes, peab ta omale aſetäitja jätma ja oma uue aſukoha aadresſi maakonna kooliwalitſuſele jätma. Pikemaajaliſeks lahkumiſeks peab olema õpetajal maakonna kooliwalitſuſe luba; 2) õpetajad peawad ka ſuwel jääma ühendusſe õpilaſtega ja kooli ümbruskonnaga, aidates korraldada piduſid, perekonna-õhtuid, ettelugemiſi jne., ſ. o. oſa wõtma ſeltskonna tegewuſeſt, mis eriti ſoiku on jäänud; 3) kõik koolitarbed, nagu raamatud, päewaraamatud jne. peawad kooli alguſel muretſetama, kooli aega nende muretſemiſeks raiſata ei tohi, nagu ſeni wiiſiks oli; 4) õpetööd tuleb algada määratud ajal, waatamata kooli ilmunud õpilaſte arwu peale, — kas wõi 1 lapſega. Koolijuhataja ega hoolekogu ei tohi mingil tingimiſel omawoliliſelt koolitööd edaſi lükata — maakonna kooliwalitſus annab ſüüdlaſed kohtu alla. Wabandamata põhjuſtel õigeks ajaks kooli mitte ilmujaid tuleb trahwida. Ei tee hoolekogu ſeda, teatab koolijuhataja ſelleſt maak. kooliwalitſuſele; 5) kõik õpetajad peawad määratud koolitöö alguſeks kohal olema. E.

—ooo—

Riigikohtu

administratiiw-oſakonna awalikul kohtuiſtungil 19. mail 1922. a. kell 10 homm. Tartus, riigikohtu ruumis, on järgmiſed toimetuſed arutuſele määratud:

Johann Joahni p. Alawer'i ja Mihkel Tooma p. Kiitſak'i erakaebus Tartu-Wõru rahukogu otſuſe peale 17. oktoobriſt 1921. a. Wana-Wõidu walla woliniku Jaak Raudſepa rewiſjoni kaebus Wiljandi-Pärnu rahukogu otſuſe peale kaebuſe aſjas Wiljandi maakonna walitſuſe töö- ja hoolekande oſakonna otſuſe waſtu. Jaan Danieli rewiſjoni kaebus Wiljandi-Pärnu rahukogu otſuſe peale. Johan Milli erakaebus Wiljandi-Pärnu rahukogu määruſe peale 3. oktoobriſt 1921. a. korteri rekwireerimiſe aſjas. Peeter Ilweſe, Peeter Järwe ja Peeter Järſolawi erakaebus Wiljandi-Pärnu 3. jaosk. rahukohtuniku otſuſe peale Laatre wallanõukogu walimiſe aſjas. Walga walla wolinikkude Kuſta Nusbergi, Anton Rüütlaſe ja Peeter Peeterſoni rewiſjoni kaebus Walga 1. jaosk. rahukohtuniku otſuſe peale. Kolmandama iſiku Jüri Niimani rewiſjoni kaebus Wiljandi-Pärnu 2. jaosk. rahukohtuniku otſuſe peale. Jüri Ew.-luteruſe uſu koguduſe eeſtſeiſuſe rewiſjoni kaebus Tallinna-Haapſalu rahukogu otſuſe peale. Rapla walla nõukogu eſitaja Jaan Maguſa rewiſjoni kaebus Tallinna-Haapſalu 8. jaosk. rahukohtuniku otſuſe peale. Omawalitſuſe aſjade peawalitſuſe rewiſjoni proteſt Rakwere-Paide rahukogu otſuſe peale. Wäätſa 6-kl. algkooli hoolekogu rewiſjoni kaebus Rakwere-Paide 2. jaosk. rahukohtu otſuſe peale.

—ooo—

Õnnetuſed ja kuritööd.

Muſtlaſe neiu kinni wõetud.

Hiljuti kohtanud keegi muſtlaſe neiu kahte Tallinnas elawat naiſterahwaſt, kes teda laſknud endale tulewiku ette kuulutada. Ühele neiſt lubanud muſtlaſe neiu koguni peigmehe tagaſi nõiduda, misſuguſeks otſtarbeks ta mitmeſuguſi kuld- ja hõbeaſju naiſterahwaſtelt wälja petnud.

Rakwere kriminaal politſei, kes aſja uurimiſeſt oſa wõttis, pani Aaſpere wallas elutſewa muſtlaſe Katariina Purkewitſchi juures läbiotſimiſe toime, kus juures Tallinnas wäljapetetud aſjad ülesſe leiti. Muſtlane Katariina Purkewitſch, 19 aaſtat wana, tunniſtas eneſe ſüü ülesſe. Ta toimetati wahi alla Tallinna.

Ööhulkuja Keilas maha laſtud.

Ööſel waſtu 7. maid tahtſid Keila wallas Joa külas Karl ja Richard Tabri ning Julius Penberg „Krõna" talu aita ſiſſe tungida, kus talu peremehe Jaan Jderi 19. aaſtane tütar magas. Kui neid aita ſiſſe ei laſtud hakkaſid nad aida uſt lõhkuma. Peretüütre appihüüdmiſe peale tulid peremees ühes oma poja Auguſtiga wälja ja laſid rewolwriteſt kallaletungijate hirmutamiſeks paugu õhku. Kui ſee ei mõjunud, ning märatſejad muutuſid weel wihaſemaks, ning lõid elutoal kaks akent ühes aknaraamidega ſiſſe. Et wõõraid eemale peletada, laſi perepoeg Auguſt Jder läbi akna weel ühe paugu pimeduſesſe. Hiljem ſelgus, et ſee wiimane kuul oli üht kallaletungijat, nimelt Karl Tabrit niiwõrd raskeſti haawanud, et ta Tallinna haigemajasſe tuli toimetada, kus ta 8. mail ära ſuri.

Tulekahju.

4. mail ſ. a. kell 7 õhtul põles maani maha Weinjärwe wallas (Järwa maakonnas), Aruküla mõiſas, üks wana küün. Tulekahju põhjuſeks on ettewaatamata tulega ümberkäimine mõiſa tööliſte poolt, kes enne ſeda tähendatud küünis töötanud. Küün oli põllutööminiſteeriumi omandus.

Surm wiina tagajärjel.

6. mai õhtul ſuri Nehatu wallas, Iru külas „Matſi" talus teeniw Mart Peſa, 52 a. wana, äkitſelt ära. Nagu aſja uurimiſel ſelgus, oli Peſa ſuur alkoholi tarwitaja ja weel ſamal päewal Tallinnaſt tulles oli ta tubliſti wiina wõtnud, mille tagajärjel kodujõudes ſüdamehaiguſesſe ära ſuri.

Eneſetapmine.

8. mail lõpetas Wihula wallas, Annikwere mõiſas oma elu ülespoomiſe läbi, ſama walla kodanik Jooſep Uukiwi, 44 a. wana. Nagu mahajäetu kirjaſt näha, on ſurma põhjuſeks elutüdimus.

Waras kinni wõetud.

5. mail wõeti kriminaal politſei poolt Rakwere jaamas kinni tuntud waras ja tagaotſitaw Werner Borgeſt, kes paar päewa enne ſeda oli waraſtanud Rakweres Hedwig Terneſtinilt briljandiga ſõrmuſe ja muid kuldaſju 21.000 marga wäärtuſes. Peale pikemat waſtupuiklemiſt tunniſtas Borgeſt iſeeneſe ſüü ülesſe; ühtlaſi ſaadi ka waraſtatud aſjad, mis wahepeal Rakweres ja Tallinnas maha olid müüdud, kätte. Borgeſt toimetati trellide taha.

Surnud.

7. mail ſ. a. leiti Weinjärwe wallas (Järwa maakonnas), Rohu külas üksikus ſaunas üksikult elutſew Weinjärwe walla kodanik Jaan Tomingas, 45. a. wana, omas korteris ſurnult.

Järeluurimiſel ſelgus, et Tomingas juba umbes kolme nädala eeſt äraſurnud ſüdamerabandusſe, mis ka arſtliſel järelwaatuſel kindlaks tehti. Tomingas oli ameti pooleſt metſatööline, wähe pimeduliku mõistuſega ja kehw ning elas üksinda wiletſas ſaunaütikeſes.

Raudtee wahimaja põlema hakanud.

10. mail kell ½11 ajal hakkas Tapa ja Lehtſe jaamade wahel 177 klm. peal aſuw raudtee wahimaja põlema, kuid tuli ſuudeti juureruttanud elanikkude ning läbiſõitwa rongi nr. 151 weduri abil ära kuſtutada. Ära põles maja katus ja eeskoda. Tuli oli alguſe ſaanud möödaſõitwa weduri korſtnaſt wäljalennanud ſädemeteſt.

Wagun roobaſteſt wälja jookſnud.

11. mail kell pool 11 jookſis reiſijate rongil Tamſalu jaama lähedal riſtroobaſte kohal üks bagaaſhi wagun roobaſteſt wälja, kuid ſuudeti rongi- ja jaamateenijate poolt õige pea tagaſi roobaſtele tõſta. Õnnetuſe põhjuſed teadmata.

Tulekahju Woltwetis.

7. mai keſkpäewa ajal põles Woltweti koka Reitle talu elumaja ühes rehega ja küüniga maani maha. Tulde jäi kõik toakraam, wankrid, õled, kaheksa koormat heinu ja ſead. Tuli arwatakſe korſtnaſt alguſe ſaanud olewat.

Surnukeha leitud.

Wiimaſel üleſtõusmiſe pühal ühes hobuſe ja ſaaniga, Kanaküla ſillaſt üleminemiſel, ära uppunud Jaan Põdra ſurnukeha leiti 8. mail palgi parwetajate poolt üles.

—ooo—

Kurſid.

Tallinna börſe kurſiſedel.

13. mail 1922. a.

Waluuta	Tehtud	Lõpul Oſtjad	Lõpul Müüjad
1 Naelſterling	1465	1462½	1465
1 Dollar	329	327	330
100 Sakſa riigimarka	116	115	116
100 Soome marka	700	690	700
100 Rootſi krooni	8500	8450	8500
100 Daani krooni	7050	7000	7050
100 Prantſuſe franki	3010	3000	3030
100 Hollandi guldenit	—	2650	12700
100 Läti rubla	—	129	131
100 Tſheho-Slowakkia kr.	—	625	640
1 Kuld rubla	—	165	—
100 Helweetſia franki	—	—	—
100 Norra krooni	—	—	—
1000 Soweti rubla	—	—	—

ETA. Riias, 13. mail. Kurſid. Naelſterling 1145; dollar 257.75; Prantſuſe fr. 23.50; Rootſi kroon 66.00; Norra kroon 48.00; Daani kroon 55.00; Hollandi gulden 99.50; Sakſa riigimark 0.92; Soome mark 5.45; Eeſti mark 0.83; Poola mark 0.08; Tſheho-Slowakkia kroon 5.09; 10 kuldrubla 1225; Belgia frank 21.50; kuldfrank 50.00.

—ooo—

Waſtutaw toimtaja: Joh. Wiik.
Wäljaandja Oſaühiſus „Teataja".

Estoonia teater.

Teiſipäewal, 16. mail ſ. a.
paljude ſoowil

Endiſe Moskwa Keiſerl. Suure teaatri prima balleriina

V. A. Karalli

wiimane

balleti-õhtu

ühes ſellega ka lahkumisetendus
Kaastegewad: endiſe Peterburi Maria teaatri balleti ſoliſt **K. M. Gorewa** ja artiſt **N. J. Kireef.** Estoonia ſümfoonia orkester hra R. K u l l i juhatuſel
Pääſetähtede hinnad alandatud,
A. Plaskow.
1582

Wilunud

juurdelõikajaid

paremate tööde ning keſtwa aja peale heade tingimistega — —

wajab kohe

ſaapawabrik „Estoking“,
Tallinnas,
S. Tartu mnt. nr. 61-c.
1583

Tarwis ükſik-

teenija

Medweſi tän. 23, k. 3. 1580

Wõõbſus

„Tallinna Teataja“

ükſikute numbrite müük
ja tellimiste wastuwõtmine on

D. Kaldt'i
kaupluſes. 1398

Dr. O. Lepp

wõtab wastu k. 9—10 ja 4—5
ſilmahaigeid
Wene tänawal nr. 10, krt. 1
(Poſtkontori wastas).
1351

Sõidan ära

kuni ſeptembri keſkpaigani

Dr. M. Blumberg.

1553

Dr Artur Tamm

Siſe- ja ſuguhaigused.
Wastuwõtmine
igapäew kella 4—½6 pl.
Jaani tänawal nr. 6, krt. 8.
(Krediit panga majas).
Kõnetraat 14—13.

Wann. adwokaadi abi

A. Ott.

Kõnetunnid 9—10 e. l.
ja 5—6 p. l.
Harju tän. 22, knt. 17-77
1459

Palvekirju

kirjutatakſe kohtu- ja ametiaſutusteſſe

adw. Willmanni

kontoris, Wiru tän. nr. 13, krt. 5.
Kõnet. 9—2 ja 4—7.
1508

Wannut. adw. abi

A. Kann.

Kõnetunnid 10—12 ja 3—5.
Wäike Rooſikrantſi tän. (Ahju tän. nurgal) nr. 11, krt. 7.
1369

Maitſewaid koduſeid

lõunaid

wõiwad ſaada intelligent härrad Rüütli t. 6, k. 2.
1543

Balti Päästeſeltſi

aktſionääride korraline

peakoosolek

ſaab Tallinnas, Wabrikantide Ühiſuſe ruumides
Wana Wiru ja Aia tänawa nurgal nr. 12

reedel, 26. mail ſ. a. k. 6 pl. ära peetud.

Päewakord:

1) Koosoleku juhataja ja protokolli kirjutaja walimine.
2) 1921 a. aruande ja bilanſi läbiwaatamine ja kinnitamine ning puhtakaſu jaotamine.
3) 1922 a. wäljaminekute eelarwe kinnitamine.
4) Juhatuſe ja rewisjoni komisjoni liikmete walimine.
5) Jookswad asjad. 1584

Juhatus.

Brunsviga

rehkendusmaſinaid jälle ladus

Ainueſitaja Eestis

= Philipp Schaefer =
Paberi-, kirjutus- ja joonistusmaterjaali kauplus
Tallinn, Harju tän. 21, kõnetraat 12-12.
1574

Eesti Tarwit. Keskühiſus

wajab kohe

wanemat müüjat (meest.)

kes wilunud põllutöötarbete, maſinate, toidu ja muude kaupade ſuurkaubanduſes. Kohaliſe kolme keele mõistmine kõnes ja kirjas tarwiline. Pakkumiſed ühes ſeniſe tegewuſe kirjelduſega anda kirjalikult E. T. K. Sekretariaati, Tallinnas, Wiruwärawa p. 15

1571 **E. T. K. juhatus.**

Tartu linna kooliwalitſus

wajab uuesti aſutatawa

puu- ja rauatöö

kutſekooli jaoks wilunud

juhatajat,

wähemalt tehnikumi hariduſega.

Soowiawaldustega pöörda kuuni 20 maini ſ. a. kooliwalitſusſe, Raekoda 3. kord, igapäew kella 10—11. Kirjaliku ülesandmiſe korral tulewad juurelisada tarwiliste tunnistuste ärakirjad ja 20 m. tempelmark.

Nr. 1158. 10. V. 1922 a.
1560 Tartu linna kooliwalitſus.

— Riidekauplus —

A. Miller ja Peterſon.

Wana Posti tän. nr. 7, „Oma“ kõrwal.

Soowitame kewade ja ſuwe hooajaks mantli, kostüümi, kleidi, woodri ja peſuriiet. Wäljawalik rikkalik. Hinnad wõistluſetu.
1565

Suhkrut,
Sahariini Fahlberg 2
Sahariini „ tablettides
Liimi
ſoowitame ſiſeturu jaoks ja tranſiidina.

Wennad
F. ja W. Linde & Ko.
Tallinn, S. Karja tän. 21.
Telefon 14-72.
1588

---

23. mail ſ. a. kell 10 homm. müüakſe awalikul

enampakkumiſel

Hiiu-Suuremõiſas, Waemla mõiſaſt ületoodud

täkud

(1 Inglis ſegawerd, kõrgus 2 arſ. 6 werſ.).
Haapſalus, 11. mail 1922 a.
nr. 2550.
Läänemaa riigimaade ülem (allk.)
1566 Asjaaja'a (allk.)

Politſei peawalitſus

wajab wähempakkumiſe teel umbes 1450 tükki

politſeiniku tääki.

Pakkumiſed kinnipitſeeritud ümbrikkudes, 20 margaliſe tempelmargiga warustatult ühes proowiga mitte hiljem kui 1. juuniks ſ. a. Politſei peawalitſuſele ſiſſe anda, kuſt ka ligemaid teateid tingimiste ja proowide kohta iga päew töötundidel ſaada wõib.

1590 **Politſei peawalitſus.**

Tallinn — Stokholm.

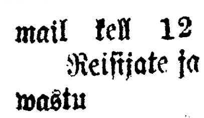

A./L. „Kalewipoeg“
(kapten **Tamm**)
ſõidab ſiit keſknädalal, 17. mail kell 12 lõunal wälja.
Reiſijate ja kauba ülesandmiſt wõtawad wastu

Thomas Clayhills ja Poeg,
S. Brokusmägi 14. Telef. 1-18.
Telegr. aadr. Clayhills, Tallinn.
1589

Eesti Laenupanga

uute ruumide jaoks antakſe

mööblitööd

wälja (pulbid, diiwanid, iſtmed, paneel j. n. e.). Ettewõtjad ſaawad joonistuſi näha ja ligemaid teateid arhitekt A. Perna käeſt, Tina uulits nr. 26, kort. 2 igapäew kella 3—4.

1533 **Eesti Laenupanga Juhatus.**

Wirumaal müüakſe enampakkumiſel aſunikkudeſt ülejäänud

eluta põllumajanduslist inwentaari

nagu lõikemaſinad, niidumaſinad, kultiwaatorid, ratasadrad, randaalid, trellmaſin jne. järgmistes mõiſates:

Rakwere mõiſas 20. mail kell 9 homm.
Kloodi mõiſas 22. „ „ 9 „
Uhtna mõiſas 23. „ „ 9 „
Waeküla mõiſas 24. „ „ 9 „

Peale eluta põllum. inwentaari müüakſe **loomi** ja üks aururehepekſu maſin. Näha wõib ſaada Katkutaga mõiſas.

Wirumaa riigimaade
1559 VIII. ringkonna walitſeja (Allkiri).

Teadaanne.

Rahwuswaheliste telegraafi reeglitega kokkukõlas wõetakſe nüüdſeſt peale kõik nii ſiſemaaliſed kui ka wäljamaale adresſeeritud

Wenekeelſed telegrammid

ainult ſiis telegraafi kaudu üleandmiſeks wastu, kui nad

ladinakeele tähtedega kirjutatud on.

Tallinn, 12. V. 22.
1581 P. t. t. Peaw. ülema k. t. **Anto.**

Paljasſaarel

aſuwaiſt riigistatud majadeſt ſaab oſa Tallinna Uue Sadama kapteni kontoris 30. mail kell 11 homm.

lahtiſel enampakkumiſel

äramüüdud. Lähemaid teateid ſaab Uue Sadama kontoris.

1585 Tallinna Uue Sadama kapten
(allkiri).

Teadaanne.

Harju Maakonna Politſei Keila jaoskonna Ülem teatab, et Pärnumaanteel aſuw „Jõgiſo“ ſild on üleſõiduks kõlbmata ja ſellepäraſt tuleb ſõita Arudewahelt läbi Keila Baltiski, ehk Walingo maanteed mööda.
Keilas, 13. mail 1922. a. nr. 2052.
1586 Jaoskonnaülem **M. Mathiſen.**

Sandaalid

kõige paremat ſeltſi ja odawa hinnaga ſoowitab 1562

A. Gobowitſch

nr 7. Wiru tän. nr. 7.

A.-S. „Ühiselu“ trükk, Tallinnas.